

Memo

Van: [REDACTED]

Aan: [REDACTED]

cc. [REDACTED]

Datum: 11 februari 2022

Betreft: Worsumsche broek inpassing van Das en EVZ-aspecten

Aanleiding:

Beoordeling van het plan voor de Worsumsche broek door de Gemeente Heumen. Ten aanzien van de landschappelijke inpassing kwamen vanuit de Gemeente de volgende vragen

- Is het open grasland op perceel 28 te beschouwen als foerageergebied voor dassen?
- Zo ja, neemt dit af door de beoogde natuurontwikkeling en is er daarvoor compenseren nodig?
- Op welke manier en binnen welk gebied zou dan compensatie worden gezocht?

De antwoorden zijn voor de Gemeente Heumen relevant in het kader van de ontwikkeling van het energielandschap, omdat compenseren binnen het energiegebied beperkend kan zijn voor toekomstige compensatiemogelijkheden ten behoeve van duurzame energie. Laatste punt hierbij is dat we ons afvragen hoe de natuurontwikkeling samenhangt met de ecologische Noord-Zuidverbinding die door dit gebied loopt. Is bijvoorbeeld bekend en zo nodig ook rekening gehouden waar de faunatunnels onder de A73 liggen?

Vraagstelling:

1. Is het open grasland op perceel 28 te beschouwen als foerageergebied voor dassen?
2. Zo ja, neemt dit af door de beoogde natuurontwikkeling en is er daarvoor compenseren nodig?
3. Op welke manier en binnen welk gebied zou dan compensatie worden gezocht?
4. Hoe hangt de natuurontwikkeling samen met de ecologische Noord-Zuidverbinding?
5. Is er rekening gehouden waar de faunatunnels onder de A73 liggen?

Resultaat/antwoord:

1.

Alle graslanden (SNL-N12.02) in het plan zijn in beginsel te beschouwen als foerageergebied voor dassen. Ten noorden van de A73 betreft dit 1,85 ha en ten zuiden 11,24 ha. Hier kan gevoerd worden op regenwormen en periodiek ook op insecten in mest. Het areaal grasland gaat toenemen ten zuiden van de A73 omdat twee grote percelen in gebruik waren als bouwland. Bouwland biedt weinig bodemleven aan dassen. Echter, maïsteelt biedt wel voeding. De toekomstige 13 ha grasland liggen in een kleinschalig landschap met veel dekking en zijn in dat opzicht relatief aantrekkelijk voor de Das in vergelijking met een geheel open gebied. Een ander aspect is de dichtheid aan regenwormen in het toekomstige grasland. Enerzijds zullen de wormen gaan toenemen doordat de (nieuwe) graslanden nooit gescheurd en dus oud grasland worden. Anderzijds zijn de graslanden licht bemest of onbemest. In geval van onbemest neemt de regenwormen-dichtheid af. Bij een lichte bemesting met vaste mest houdt de populatie wel stand. Ook zorgen insecten in de brokken mest na het uitrijden ervan, voor foerageermogelijkheden. Staatsbosbeheer is van plan om de graslanden deels licht te bemesten en deels onbemest te laten. De ruimtelijke keuze hiervan zal gaan afhangen van de potenties die in de toekomst zichtbaar worden bij de ontwikkeling van de vegetatie. Er zijn potenties voor Glanshaverhooiland (Wilde peen, Glad walstro); locaties met deze potenties komen in aanmerking voor onbemest. Staatsbosbeheer is ook van plan om de graslanden te laten beweiden met heideschape. Uitwerpselen van deze dieren zorgen ook voor foerageermogelijkheden voor de Das. Uiteindelijk komt er een praktisch beheerbaar mozaïek dat rekening houdt met vegetatiekwaliteit, bodemleven en de mogelijkheid van beweiding. Dit beheerplan houdt dus rekening met de Das.

In het totale plangebied van 31 ha zal 18 ha permanent verloren als (potentieel) grasland vanwege bosaanleg en afplaggen bouwvoor. Een deel van dit gebied is momenteel laagwaardig voor de Das vanwege het ploegen, vollegrondsgroenteteelt. Echter, een belangrijk punt is dat het nieuwe bos niet verloren is als foerageergebied voor de Das. Dit is momenteel te zien in een in 2014 door Staatsbosbeheer aangeplant bos, naast het plangebied. Het jonge bos heeft nog jarenlang een open structuur met een grazige vegetatie. In dit biotoop zijn voor de Das nog steeds veel aanvullende voedselbronnen aanwezig. Ook streeft Staatsbosbeheer naar een diverse ontwikkeling van de bossen, waarbij een mantel-zoom ontstaat naast de graslanden en ook delen bos zich als open struweel ontwikkelen. Het bosgebied dient dus ook als biotoop voor de Das.

2. & 3.

Het foerageergebied voor de Das neemt dus netto toe door het plan. Belangrijk is wel dat de beheerder (Staatsbosbeheer) bij het toekomstige beheer van het grasland en het bos, rekening houdt met de biologie van de Das. Dus de aanwezigheid van bodemleven en insecten-in-mest.

4.

De natuurontwikkeling in het plangebied is bedoeld als een bijdrage aan de ecologische Noord-Zuidverbinding. Deze bijdrage omvat een aantal verschillende doch samenhangende aspecten. De primaire bijdrage is het optimaliseren van de corridor in de GNN met het Vennengebied (Staatsbosbeheer) en de Hatertse Broek (Geldersch Landschap) als lokale grote kernen. Het grotere raamwerk is de EVZ Heumen-Horssen met een verbinding richting de Groesbeekse stuwwal. Het advies dat ten grondslag ligt aan het plan omvat een ontwerp voor een *ecologische traverse* onder de A73 (Smeding, 2020), vergelijkbaar met de traverse bij Landgoed Middachten of reptielen passage bij de Ermelose heide. Deze verbinding is bedoeld voor een breed scala aan diergroepen. Dus naast zoogdieren ook amfibieën, reptielen en insecten.

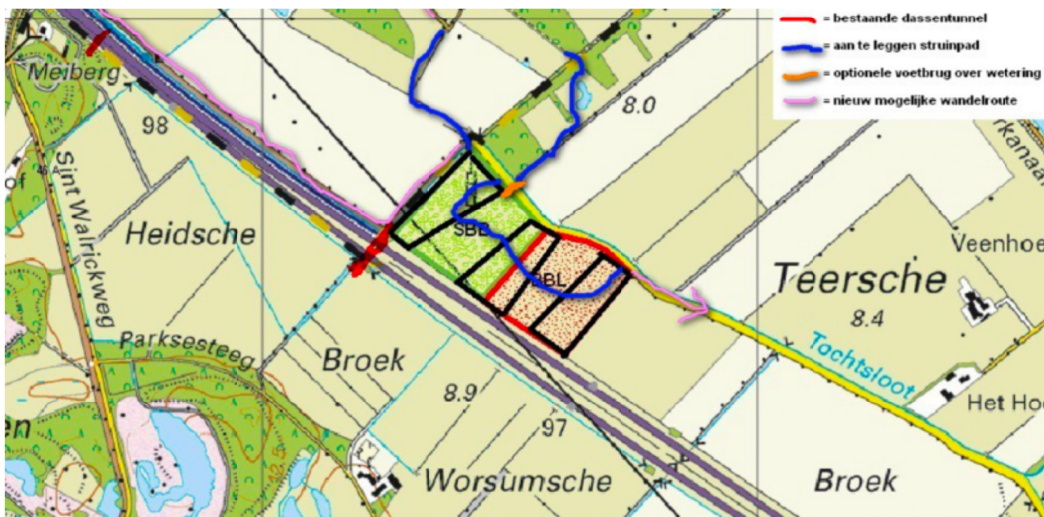
Door het creëren van een serie vochtige hooilandjes ten noorden en ten zuiden van de A73, ontstaat een stapsteen-verbinding voor specifieke soorten insecten zoals Groot dikkopje, Bruin blauwtje, Gouden sprinkhaan en Moerassprinkhaan. Door de aanleg van een *ecologische traverse* kunnen leefgemeenschappen van zowel droge als natte biotopen verbonden worden. Met name van belang voor talrijke soorten die gehinderd worden door de snelweg.

Naast de ecologische verbinding binnen de GNN, zijn ook andere verbindingen met het omliggende landschap ecologisch van betekenis. Met name voor vliegende soorten (vogels, vleermuizen) die niet belemmerd worden door de A73. In het plan worden alle bestaande lineaire structuren gehandhaafd. De historische houtwal in de Worsumsche broek 'communiceert' met houtige structuren ten noorden van de A73. In de toekomst zal deze lijn visueel enigszins gemaskeerd worden door het nieuwe bos. Maar ecologisch gezien behoudt de oude wal haar unieke waarde. Een tweede belangrijke topografische noord-zuidlijn omvat een sloot en een toegangsweg naar woning gelegen tussen A73 en plangebied. In het verlengde van lijn bevindt zich de duiker van de A-watgang die de woning afwatert. Het ecologisch accentueren van deze Noord-Zuidverbinding lijkt niet erg zinvol vanuit het oogpunt van ecologie en landschap. Aan de zuidzijde zullen immers over de volle lengte langs de A73 diverse interessante biotopen ontwikkelen. Ook het accentueren van een verbinding aan de uiterste oostkant is niet zinvol; hier ligt reeds een gave landschappelijke structuur met een bosrand en een Vochtig hooiland N10.02 eigendom Staatsbosbeheer.

5.

De planvorming heeft rekening gehouden met de twee bestaande Dassentunnels. Zie figuur (afkomstig uit een plan 2013 voor recreatieve routes). De westelijke dassentunnel verbindt de graslanden in eigendom van [REDACTED] met de natuurterrein in de corridor richting Vogelzang. De graslanden van [REDACTED] liggen in de GNN en zijn deels SNL-N12.02. Het graslandbeheer is hier waarschijnlijk gunstig voor de Das vanwege lichte tot matig-hoge bemesting en beweiding. Voor de Das is de bestaande tunnel toereikend, ook om het plangebied te bereiken. En om contact te faciliteren tussen populaties weerszijden de A73.

De planvorming heeft de ambitie om de ecologische Noord-Zuidverbinding te versterken voor meerdere diergroepen. De wildtunnels zijn daardoor niet toereikend. Een wens is de aanleg in de toekomst van een *ecologische traverse* (Smeding, 2020). Hierdoor kunnen populaties van minder-mobiele lopende, kruipende soorten en matige vliegers ook uitwisselen.

Figuur 1: Posities dassentunnels (bron: werkgroep Groen en Cultuurhistorie Zevensprong, 2013)